

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'ב

ערב שבת קודש
פרשת נח
ל' בתשרי התשע"ד

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ל' בתשרי ה'תשע"ד - ז' במרחשוון ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ל' בתשרי	הלי מקואות פרק יא. הט לבי וגוי.. ספר נזיקין והוא ספר אחד עשר.. הלי נזקי ממון.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	לב טהור וגוי. ספר טהרה והוא ספר עשירי.. הלי טומאת מת.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קט. רלז.
ש"ק	א' במרחשוון	פרק ג-ה.	פרק ב.	מ"ע רמ.
א'	ב' במרחשוון	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע רלח.
ב'	ג' במרחשוון	פרק ט-יא.	פרק ד.	מ"ע רמא.
ג'	ד' במרחשוון	פרק יב-יד.	פרק ה.	מ"ע רמא.
ד'	ה' במרחשוון	הלי גניבה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ו.	מל"ת רמד. מ"ע רלט.
ה'	ו' במרחשוון	פרק ד-ו.	פרק ז.	מ"ע רח. מל"ת רעא. ערב.
ו'	ז' במרחשוון	פרק ז-ט.	פרק ח.	מל"ת רמו. רמג.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ל' בתשרי	4:38	5:25	5:46	6:43	9:31	12:29	12:59	6:21.9	6:46
ש"ק, א' במרחשוון	4:38	5:25	5:47	6:44	9:31	12:29	12:59	6:20.7	6:45
א', ב' במרחשוון	4:39	5:26	5:47	6:45	9:31	12:29	12:59	6:19.4	6:44
ב', ג' במרחשוון	4:40	5:27	5:48	6:45	9:32	12:28	12:58	6:18.2	6:42
ג', ד' במרחשוון	4:40	5:27	5:49	6:46	9:32	12:28	12:58	6:16.9	6:41
ד', ה' במרחשוון	4:41	5:28	5:49	6:47	9:32	12:28	12:58	6:15.7	6:40
ה', ו' במרחשוון	4:42	5:29	5:50	6:48	9:32	12:28	12:58	6:14.5	6:39
ו', ז' במרחשוון	4:43	5:29	5:51	6:48	9:32	12:27	12:57	6:13.2	6:37

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטי" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ועונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
5:45	6:56	6:00	6:57	5:50	6:57	5:57	6:02	5:58	6:58
5:36	6:47	5:51	6:49	5:41	6:48	5:48	5:54	6:50	6:50

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

"עכשיו במיוחד יש לעשות תשובה!"...

שבת זו כוללת את כל ענייני תשרי, ובאופן הכולל את כל השנה כולה • בעבודת התשובה שני סוגי טהרה גם הגדול שבגדולים זקוק למסירת נפש כדי להיות שייך לאלקות • יש לקחת את האחדות של חודש תשרי ולהמשיכה בדרגות הנמוכות ביותר • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

המצווה³ – מפני שהמצווה שעוסק בה כוללת את כל שאר המצוות.⁴

ועל־דרך זה בישראל, ש"כל ישראל ערביין זה בזה"⁵ – מפני שבכל אחד מישראל כלולים כל העניינים השייכים לכל ישראל.⁶

וכן הוא בעניין הזמן – שנוסף על הזמן הפרטי של יום זה, כולל הוא עוד זמנים. וכמו יום השבת, שכולל גם את ימי השבוע שלפני השבת, וכן את ימי השבוע שאחרי השבת, ובפרט שבת מברכים החודש, וכן שבת ראש־חודש, שכולל גם את כל ימי החודש.⁷

ובנוגע ליום השבת־קודש זה, ב' דראש־חודש מרחשוון – הרי העניין העיקרי שבו, הוא, שכל ימי השבוע שלפני השבת הכלולים בו שייכים לחודש תשרי.

ובפרטיות יותר – גם יום השישי, עם היותו ראש־חודש מרחשוון, הרי הוא יום א' דראש־חודש, שהוא גם יום השלושים בחודש תשרי⁸,

א. בנוגע לזמן יום השבת־קודש זה, הרי נוסף על עניינו הפרטי של זמן זה, כולל הוא עוד כמה עניינים (כדלקמן) – ככלל ענייני העולם הכלולים זה מזה, שכל עניין כולל בתוכו עוד עניינים, ועל־אחת־כמה־זכמה שכן הוא בענייני תורה ומצוות.

ובהקדם הידוע בסדר האורות למעלה – שככל שהאור הוא למעלה יותר הרי הוא במספר גדול יותר,¹ והיינו, שככל שתגדל מעלת האור, גדול יותר מספר המדריגות שלמטה ממנו הכלולים בו. ולדוגמה: ספירת החכמה – כוללת בתוכה את כל הספירות שלמטה ממנה, ואילו הנקודה שלמעלה מהחכמה, כוללת בתוכה גם את ספירת החכמה; ועל־דרך זה למעלה יותר, עד לבחינת מחשבה הקדומה דא"ק, שכוללת בתוכה את כל סדר ההשתלשלות.²

ומזה מובן, שאם בענייני העולם כולל כל עניין עוד כמה עניינים, על־אחת־כמה־זכמה שבענייני תורה ומצוות – שלמעלה מהם – כולל כל עניין עוד כמה עניינים.

וזהו גם הטעם ש"העוסק במצווה פטור מן

(3) סוכה כה, סע"א. סוטה מד, ב.
(4) ראה הנסמן בלקו"ש חכ"ו עמ' 237 הערה 64.
(5) שבועות לט, סע"א. סנהדרין כז, סע"ב.
(6) ראה לקו"ש ח"ל עמ' 217, ובהנסמן שם.
(7) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, סע"א. ובכ"מ.
(8) ראה שו"ע אה"ע סקכ"ו ס"ו.

(1) ראה הנסמן בליקו"ש חל"א עמ' 155 הערה 47.
(2) ראה בארוכה ספר־הערכים – חב"ד (כרך א) ערך אדם קדמון (עמ' קעג ואילך). וש"נ.

והמשל לזה מכוחות הנפש, שיש מדריגה שהכוחות כלולים בנפש, ויש מדריגה נעלית יותר – נפש כולל כוחות, שכן, כוחות הכלולים בנפש הם כוחות, אלא שהכוחות כלולים בנפש, ואילו נפש כולל כוחות הוא עניין הנפש¹⁷.

ועל־דרך זה בנדון דידן – שישנה מדריגת ימי השנה כפי שכלולים בחודש תשרי, ולמעלה מזה – מדריגת חודש תשרי שכולל את ימי השנה.

וכל העניינים הנעלים של חודש תשרי – כלולים ביום השבת־קודש זה, שבו נעשית העלייה והתכללות כל ימי השבוע שלפני זה השייכים לחודש תשרי, עד ליום השלושים שממלא ומשלים את מניין ומספר הימים של חודש תשרי.

והעניין בזה – שביום השבת־קודש זה נכללים כל ענייני חודש תשרי ומתעלים לבחינת התענוג, כמו שכתוב¹⁸ "וקראת לשבת עונג", ועד לעצמות התענוג הפשוט¹⁹,

ותכלית העלייה היא כדי שלאחרי זה תהיה ההמשכה למטה, והיינו, שכל העניינים הגשמיים והרוחניים שבהם מושבע חודש תשרי, כפי שמתעלים ביום השבת־קודש לבחינת התענוג – יומשכו מיום השבת־קודש על כל השנה כולה.

* * *

ג. ציווה לנגן ואמר מאמר ד"ה "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים כו".

* * *

ד. בנוגע למאמר הנ"ל – יש לבאר הקשר ושייכות התחלת המאמר (אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל כו') לתוכן הזמן של יום השבת־קודש זה.

ובהקדמה – שסדר התחלות מאמרי דא"ח שנאמרים במשך זמני השנה אינו דבר מחודש, להיותו עניין שנקבע כבר על־ידי רבותינו נשיאינו בדורות שלפני זה, כך שבכל זמן ישנם התחלות

(17) ראה סה"מ תש"ג עמ' 157. ד"ה אמר ר"ע שנאמר בהתוועדות פ"ה (לעיל עמ' 172 ואילך). ועוד.

(18) ישעיהו נח, יג.

(19) ראה המשך תרס"ו עמ' צט ואילך.

ולא עוד אלא שיום השלושים ממלא ומשלים את מניין ומספר הימים של חודש תשרי (שהרי חודש בן שלושים יום נקרא חודש מלא⁹), ונמצא, שביום השבת־קודש זה כלולים כל העניינים של חודש תשרי.

ב. והנה, חודש תשרי הוא חודש שיש בו עניינים נעלים ביותר,

– כמרומו גם בשמו של החודש, כדאיתא במדרש¹⁰ ש"תשרי" הוא מלשון "תשרי ותשבוק ותכפר על חובי עמך",

ונקרא גם "חודש השביעי"¹¹ – על שם "שהוא משובע ככל", הן בעניינים גשמיים והן בעניינים רוחניים, כפי שממשך ומונה בפרטיות: "גתות בתוכו, ברכות בתוכו" – עניינים גשמיים [וקאי במיוחד על חג הסוכות¹², שנקרא "חג האסיף", על שם "באספך את מעשיך מן השדה"¹³, "באספך מגרנך ומיקבך"¹⁴, היינו, שכל העניינים שהתייגעו עליהם במשך כל השנה, נמשכים ובאים בטוב הנראה והנגלה], וכן "כיפור בתוכו, סוכה בתוכו, לולב וערבה בתוכו" – עניינים רוחניים,

והוא גם חודש כללי על כל השנה כולה, כמרומו גם בשמו של החודש – "תשרי" אותיות "רשית"¹⁵, שהוא כמו ראש¹⁶, והיינו, שכשם ש"ראש השנה" כולל את כל ימי השנה (שלכן נקרא בשם "ראש", בדוגמת ה"ראש" שכולל את כל אברי הגוף)⁷, כך גם חודש תשרי כולל את כל ימי השנה.

ובפרטיות יותר – יש בזה ב' מדריגות: א) ימי השנה כפי שכלולים בחודש תשרי, ב) חודש תשרי כפי שכולל את כל ימי השנה. ועניין זה שחודש תשרי כולל את כל ימי השנה הוא במדריגה נעלית יותר מהתכללות כל ימי השנה בחודש תשרי.

(9) רמב"ם הל' קידוש־החודש פ"א ה"ד.

(10) ויק"ר פכ"ט, ח.

(11) אמור כג, כד ואילך.

(12) ראה גם פ' עז"ז סוף לויק"ר שם.

(13) משפטים כג, טז.

(14) פ' ראה טז, יג.

(15) בעה"ט עה"פ עקב יא, יב.

(16) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו עמ' שעט. אוה"ת דרושי

סוכות עמ' א'תשנן. ברכה עמ' א'תתסו. סה"מ תרנ"ד עמ'

לו. תרנ"ו עמ' רעה. תש"ב עמ' 49. ועוד.

ה. ויש להוסיף בזה בפרטיות יותר: נתבאר במאמר שבתשובה (עניין הטהרה) ישנם ב' עניינים: א) תשובה כפשוטה, על חטא ועוון. ב) עניינה הפנימי של תשובה³⁰ - "והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה"³¹. ובעבודת השם - הרי זו מדריגת רעותא דלבא שלמעלה מטעם ודעת. וזהו גם הביאור בדיוק כפל הלשון "לפני מי אתם מטהרים" ו"מי מטהר אתכם": "לפני מי אתם מטהרים" - קאי על התשובה מלמטה למעלה, תשובה על חטא ועוון, ו"מי מטהר אתכם" - קאי על התשובה מלמעלה למטה, "והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה".

המאמרים השייכים לתוכן זמן אמירת המאמר²⁰. ובנדון דידן, מאמר שהתחלתו אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל כו' - מצינו²¹ רשימה של הצמח צדק²² שהתחלתה אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם²³, שזמנה בחדשי אלול²⁴ תשרי. ומוכן קשר ושייכות התחלה זו לתוכן הזמן - כיוון שתוכן עניין הטהרה שבמאמרו של רבי עקיבא הוא עבודת התשובה (כנ"ל במאמר). ומטעם זה נקבע מקומה של משנת אמר רבי עקיבא - בסוף מסכת יומא, שבה נתבארה עבודת יום כיפור. כמו כן מצינו מאמר עם התחלה זו (אמר רבי

בכל כפיפה שיהודי מכופף את עצמו בשביל הקב"ה, אפילו בתנועה קלה - שזהו עניין "קטלא פלגא" - נעשה עניין של מסירת נפש

ויש לומר, שב' העניינים שבתשובה מרומזים בפרשת נח:
ידוע פירוש הבעל שם טוב³² על הפסוק³³ "בוא גו' אל התיבה", שצריך לבוא ולהיכנס לאותיות - תיבות - של תורה ותפילה.
והרי ב' העניינים תורה ותפילה הם ב' אופני העבודה מלמעלה למטה (תורה) ומלמטה למעלה (תפילה). אותיות התורה הם בבחינת אבנים שנעשו בידי שמים, ואותיות התפילה נמשלו ללבנים, שהם אבנים שבידי אדם³⁴.

ו. והנה, בעניין רעותא דליבא ומסירת נפש שלמעלה מטעם ודעת, ישנם אופנים שונים - נעלים ונמוכים:

עקיבא אשריכם ישראל כו' משבת פרשת נח תרס"ז, לפני חמישים שנה²⁴.
ובביאור שייכות התחלה זו (בעניין הטהרה) לפרשת נח - יש לומר בפשטות על-פי המבואר בתורה אור²⁵ ש"המבול בא²⁶ לטהר את הארץ²⁷... כדוגמת המקווה²⁸ כו"²⁹.

(20) ראה גם תו"מ ח"ד עמ' 132. עמ' 179. חי"ג עמ' 115.
(21) מכאן עד סו"ח - הוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א עמ' 11 ואילך. במהדורה זו היתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
(22) נדפס לאח"ז באוה"ת דרושי יום הכיפורים עמ' א'תקעו ואילך.
(23) יומא פה, ב (במשנה).
(24) נדפס בהמשך תרס"ו עמ' שפ ואילך.
(25) ריש פרשתנו.
(26) לא רק בתור עונש, "להעביר ולשחת האנשים החוטאים", שהרי "ברגע א' היה ביכולת ה' להעבירם אף בלא המבול".
(27) ומשום זה נקראת ארץ ישראל - שלא ירד בה המבול - "ארץ לא מטהרה" (יחזקאל כב, כד. וראה זבחים ק"ג, א).
(28) וזהו מ"ש "יהי הגשם על הארץ ארבעים יום" (פרשתנו ז, יב) - כדוגמת המקווה ששיעורה ארבעים סאה.
(29) ראה לקו"ש ח"א עמ' 4 ואילך. תו"מ ח"ז ס"ע 137 ואילך.

(30) ראה לקו"ת ר"פ האיזנו (עב, ב).
(31) קהלת יב, ז.
(32) ראה כתר שם-טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"ח ואילך. וש"נ.
(33) פרשתנו ז, א.
(34) ראה תו"א משפטים עז, ד ואילך.

וכמבואר בקונטרס ומעין⁴¹, שגם "כאשר כלי שכלו רחבים וקלים להבין", "שבמעט זמן ובמעט יגיעה יגיע מה שחברו יגיע כשיעסוק זמן הרבה" – "מכל-מקום צריך עסק ויגיעה" דווקא. והעניין בזה – שכל זמן שעומד במציאותו המוגבלת כמו שהוא, אין לו שייכות לאלוקות.

ז. וזהו הרמז שמיד ביציאה ממועדי חודש תשרי, ראש-השנה ויום-הכיפורים – קוראין פרשת נח: ביום כיפור – עיצומו של יום מכפר⁴², והקב"ה מוחל על כל העבירות. ועוד זאת, שביום-הכיפורים מאוחדים בני-ישראל עם הקב"ה, "ישראל ומלכא בלחודיה"⁴³, כך שכל מציאותם היא אלוקות (כמדובר בשמחת-תורה⁴⁴). יכולים אפוא לחשוב: מהו הצורך בעבודה של

מסירת נפש משמעותה מסירת הרצון³⁵, היינו, למסור את הרצון האישי. ועל-פי דברי הגמרא³⁶ "מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא", נמצא, שבכל כפיפה שיהודי מכופף את עצמו בשביל הקב"ה ("מיט יעדער בויג וואָס אַ איד בויגט זיך צוליב דעם אויבערשטן"), אפילו בתנועה קלה – שזהו עניין "קטלא פלגא" – נעשה עניין של מסירת נפש.

ולאידך גיסא, גם מי שהוא גדול שבגדולים, לא מספיקה עבורו העבודה שעל-פי טעם ודעת, אלא גם אצלו צריך להיות עניין של כפיפה ("דער בויג") מתוך מסירת נפש, כיוון שדווקא על-ידי זה יוכל "לקחת" אלוקות, כמו שכתוב³⁷ "מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח" – דווקא³⁸. ואין לו לטעון למה לא מספיקה עבורו העבודה

גם מי שלומד חסידות בשופי, ומתנהג על-פי מנהגיה והוראותיה, ומדמה לעצמו שעומד ברום המעלה, אומרים לו שלא די בכך ויש צורך ב"עבודה"...

מסירת נפש – כאשר כל מציאותם של בני-ישראל היא אלוקות?
ולכן, מיד כשיוצאים מחודש תשרי קורין בפרשת נח: "בא גו' אל התיבה" – לבוא אל ב' הקוין של תשובה, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, היינו, שיש צורך במסירת נפש, כי לקיחת העצמות אינה יכולה להיות כשנמצאים ב"מציאות" (גם אם זוהי מציאות היותר נעלית), אלא צריך להיות עניין "בכל מאורך" דווקא.

ח. על-פי זה יש לבאר מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁵ שפעם למחרת יום-הכיפורים נכנס אל אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ושאל: אבא, ומה עתה? וענה לו אדמו"ר נ"ע: "איצטער דאַרף

שעל-פי טעם ודעת, אף-על-פי שלהיותו גדול שבגדולים פועל על-ידי הטעם ודעת שלו לא פחות מפעולתו של אחר על-ידי מסירת נפש – כיוון שהעבודה צריכה להיות "בכל מארך"³⁹, מאד שלך⁴⁰, וכל זמן שהוא מוגבל בטעם ודעת שלו, אינו יכול "לקחת" אלוקות. כדי "לקחת" אלוקות – יש צורך במסירת נפש דווקא. וכן הוא בנוגע ללימוד החסידות: גם מי שלומד חסידות בשופי, ומתנהג על-פי מנהגיה והוראותיה, ובהביטו מסביבו יכול לדמות לעצמו שעומד הוא כבר ברום המעלה ("ער שטייט שוין אין שפיץ") – אומרים לו שלא די בכך. יש צורך ב"עבודה", ועבודה מתוך מסירת נפש.

(35) תו"א מקץ לו, ב.

(36) ב"ק סה, א. ועוד. וראה תו"א בשלח סא, ב. ובכ"מ.

(37) ישעיהו נז, טו.

(38) ראה המשך תרס"ו עמ' תלט. ועוד.

(39) ואתחנן ו, ה.

(40) תו"א מקץ לט, ד. ובכ"מ.

(41) מאמר טז פ"ב.

(42) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג.

(43) ראה זהר ח"א סד, א"ב. רח, ב. ח"ג לב, א. קד, ב.

(44) שיחת ליל שמח"ת ס"ג.

(45) ראה סה"ש תרפ"ט ריש עמ' 25. וש"נ.

תשובה.

מען ערשט תשובה טאָן" (עכשיו, במיוחד, צריכים לעשות תשובה).

ט. ובנוגע לענייננו:

האחדות של חודש תשרי - צריכים להמשיכה על כל השנה כולה.

כאשר מתחילה תקופת ימי המעשה של כל השנה - מעשה דייקא, שהוא הכוח היותר תחתון במדרגה, והרי כל מה שלמטה יותר הולך ופוחת עניין ההתכללות (כנ"ס ל"א), והולך וגובר הפירוד - צריכים בניישראל לקחת עמהם את האחדות וההתכללות של חודש תשרי, להמשיכה על כל השנה כולה.

ובפשטות - שלא יהיה פירוד אצל בניישראל בין איש לרעהו, ועל־דרך זה אצל כל אחד ואחד מבניישראל גופא, שלא יהיה פירוד בין נפשו האלוקית לנפשו הבהמית, ועד שפועלים עניין האחדות גם בארץ, שזוהו עניין "גוי אחד בארץ"⁴⁸, שגם "בארץ" (ובכוח המעשה) ממשיכים את ה"אחד"⁴⁹, שעלידי זה נעשה כללות עניין שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה⁵⁰.

(קטעים מהתוועדות שבת־קודש פרשת נח, ב' דראש חודש מרחשוון ה'תשי"ז; תורת־מנחם כרך יח, עמ' 179-188 - בלתי מוגה)

ולכאורה אינו מובן: כיוון שכבר היתה התשובה של יום־הכיפורים, ונתקבלה התשובה אצל הקב"ה שהוא "סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון"⁴⁶ - למה אומרים שצריכים עוד לעשות תשובה?

- וכפי שמצינו במשנה⁴⁷ ש"אמרו עליו על בכא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יום־כיפורים יום אחד", כיוון שעדיין לא שייך עניין של חטא.

אך פירוש הדברים הוא - שהעניין האמיתי של תשובה הוא "והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה", וכיוון שאלוקות הוא בלי גבול, הרי גם העבודה ד"הרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה" היא בלי גבול.

והיינו, שכאשר נמשכים אורות מקיפים - באים גם הם בפנימיות, ואז נמשכים אורות מקיפים נעלים יותר, שבהם היא העבודה ד"רעותא דלבא", שלמעלה מטעם ודעת.

וזוהו פירוש המענה "איצטער דאָרף מען ערשט תשובה טאָן", כי קודם לכן לא היו יכולים לעסוק בתשובה הנעלית יותר, כיוון שאחזו עדיין בעניינים נמוכים; אבל עכשיו, לאחר יום־הכיפורים, "דאָרף מען ערשט תשובה טאָן" - העניין הפנימי של

48) שמואליב ז, כג. ועוד.

49) ראה תניא אגה"ק רס"ט. ובכ"מ.

50) סנהדרין צט, ב. וראה ליקו"ת מטות פה, סע"ד ואילך.

46) נוסח תפילת העמידה דיום־הכיפורים.

47) כריתות פ"ז מ"ג.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 240 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 124 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר־חב"ד 60840.

כמו־כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

בניין ביהמ"ק השלישי בחודש חשוון

עלידי עבודת בני ישראל להפך ה"גולה" ל"גאולה"

בניין בית המקדש השלישי שייך במיוחד לחודש מרחשוון. והביאור בזה: נתבאר... ששמו של חודש מרחשוון בלשון הקודש הוא - "בול". וכמבואר במדרש (ילקוט שמעוני, מלכים רמז, קפד) "מהו בירח בול, בירח מבול חסר מ', כנגד ארבעים יום, שאף על פי שנשבע הקב"ה כי מי נח זאת לי, אף על פי כן מ' יום בכל שנה היו אותם הימים עושים רושם בעולם, עד שעמד שלמה ובנה את בית המקדש, ופסקו אותם מ' יום, לפיכך כתיב חסר מ', כנגד ארבעים יום שפסקו".

זאת אומרת: קודם פעולתו של שלמה המלך "היו אותם הימים (שבהם התחילו גשמי המבול בתוקפם) עושים רושם בעולם", ועלידי מעשיו ועבודתו של שלמה המלך בבניין בית המקדש, "פסקו אותם מ' יום". וממשיך במדרש שם: "משנעשה הבית בירח בול, נעשה נעול י"ב חודש, והיו הכל ממלמלים על שלמה כו', והקב"ה חשב לערב שמחת בית המקדש בחודש שנולד בו אברהם, בירח האיתנים זה חודש תשרי כו' שנולד בו אברהם".

ומבאר במדרש שכן מצינו במלאכת המשכן: "בכ"ה בכסלו נגמרה מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן כו', והיו ישראל ממלמלין על משה לומר למה לא הוקם מיד, שמא דופי אירע בו, והקב"ה חשב לערב שמחת המשכן בחודש שנולד בו יצחק".

ומסיים במדרש: "ומעתה הפסיד כסלו שנגמרה בו המלאכה, אמר הקב"ה עלי לשלם, מה שילם לו הקב"ה - חנוכת חשמונאי [הקשורה עם חנוכת בית המקדש, ומשכן (שנגמרה מלאכתו בכסלו) אקרי מקדש]. וכן מרחשוון עתיד הקב"ה לשלם לו" - בבית המקדש השלישי.

ועל פי זה מובן שכללות עניין בניין בית המקדש השלישי שייך לחודש מרחשוון - שהרי "עתיד הקב"ה לשלם לו" (לחודש מרחשוון) בבניין בית המקדש השלישי.

ועל פי זה מובן גם הקשר שבין חודש תשרי לחודש מרחשוון - היינו, שלאחרי שלימות העבודה דחודש תשרי, זוכים לבניין בית המקדש השלישי בחודש מרחשוון.

על פי האמור לעיל שחודש מרחשוון קשור עם בניין בית המקדש השלישי - מובנת גודל מעלת חודש מרחשוון, מאחר שבו נפעל בניין בית המקדש השלישי, שמעלתו גדולה ממעלת המשכן, בית ראשון ובית שני, מאחר שהוא בניין נצחי כו', שזהו דבר שלא היה לעולמים...

ועל פי זה מובן גודל עילוי בית המקדש השלישי אפילו ביחס למשכן (מעשה ידי משה) - כי בניין בית המקדש השלישי יהיה בד בבד עם הגאולה האמיתית והשלימה, גאולה שאין אחריה גלות, ואז תהיה העבודה דהקרבת הקורבנות בפועל, בבית נצחי, דירת קבע כו'...

וכל זה נפעל עלידי עבודת בני ישראל לגלות בעולם את האל"ף, "אלופו של עולם" שעלידי זה מהפכים את ה"גולה" (גלות) ל"גאולה".

(משיחת שבת קודש פרשת נח ה'תשמ"ב; התועדויות תשמ"ב, עמ' 353-354 - בלתי מוגה)

הדפסת 'אור התורה' לצמח צדק

חיבה יתירה נודעה להדפסת ספרי תורתו של אדמו"ר הצמח צדק בכלל ולסדרת "אור התורה" לצמח צדק במיוחד • הכרך הראשון נדפס עוד בחיי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, וגם עריכת הכרך השני עם הערות וצינונים נעשתה על ידי הרבי עצמו • את סדרת אור התורה ביקש להדפיס על חשבוננו, ורמז בתאריך ההדפסה זיכרון לבני משפחתו • רשימה ראשונה

המתאים ל"חוש" שלו ויעסוק בו מתוך חיוניות ולהט... העיקר שילמדו חסידות!..

אמנם, ב'יחידות' של הרה"ח ר' שניאור זלמן גורארי' ז"ל, כשהתבטא הרבי במעין חוסר שביעות רצון על שלא פעל דיי עם אנ"ש, אמר לפתע (תוך כדי שהוא מצביע על ספרי 'אור התורה'): "אבל את הדפסת ספרי 'אור התורה' - זאת איש לא יכול לקחת ממני".... (ספר 'בכל ביתי נאמן הוא' עמ' 259).

עכשיו הוא הזמן!

סיפר הרה"ח הרב שלום דובער לבקובסקי שליט"א (כיום ראש 'כולל אברכים מצוינים' בכפר חב"ד):

באחת היחידויות של המשפיע הרה"ח ר' ניסן נעמאנאוו אצל הרבי, שמע מהרבי כי צריכים ללמוד את ספרי 'אור התורה' של ה'צמח צדק'. בעת ה'יחידות' הייתה מונחת על שולחנו של הרבי ערימה של ספרי 'אור התורה', והרבי התבטא ('ר' ניסן', עמ' 491-492):

להדפיס - העיקר שילמדו...

דור אחר דור אחרי אדמו"ר הזקן, כשניתוסף בחושך הגלות - ניתוסף עוד יותר בגילוי פנימיות התורה עלידי רבותינו נשיאינו... עד שבדורנו זה... שמבזבזים אוצרות המלך שהיו גנוזים במשך כל הדורות... ובמיוחד מתורת הצמח צדק... ומדפיסים אותם, באופן שכל אחד ואחד יכול ללמוד בהם באופן של חב"ד, ולהפיץ המעיינות חוצה, עד לחוצה שאין חוצה הימנה...

שורות אלו, מתוך התוועדות ש"פ תולדות תנש"א (התוועדות תנש"א כרך א' עמ' 329), יכולות להוות מעין סיכום לפרויקט עצום שהחל עוד לפני קבלת הנשיאות ובסך הכל הכיל ארבעים ושתיים כרכים (!) של סדרת ספרים אחת.

כהקדמה כדאי לציין התבטאות אחרת, המשקפת את שאיפתו של הרבי, בהקשר עם הדפסת ספרי חסידות בכלל (תורת מנחם - מנחם ציון' כרך ב' עמ' 380-379):

צריכים להדפיס תרי"ג ספרים של חסידות ואז בוודאי יוכל כל אחד ואחד למצוא... ספר ועניין

הרבי שילם את ההדפסה

במשך כל שנות נשיאותו ועוד קודם לכן, עסק הרבי בלהט בהדפסת ספרי חסידות. ניתן לומר כי היה זה ה'מוטו' של הרבי, אותו ראה כיעד עיקרי ומרכזי בהפצת המעיינות, שהיא הלא גולת הכותרת של תפקיד 'הדור השביעי'.

בשלב מסוים התגייס הרה"ח ר' זלמן גורארי' לשלם אישית את עלות הדפסת ספרי רבותינו נשיאינו, ומעשה שהיה כך היה (ספר 'בכל ביתי נאמן הוא' עמ' 258):

באחת היחידויות להן זכה ר' זלמן, הביע הרבי באוזניו את רצונו הקדוש והטהור להדפיס את כל ספרי החסידות של רבותינו נשיאינו. הרבי התבטא אז כאומר, לו הייתה בידי האפשרות לך, הייתי רוצה לעשות זאת. היה זה, ככל הנראה, בשנת תשל"ה או תשל"ו. כשמוע ר' זלמן את הדברים מפי קודשו של הרבי, החליט כי הוא נוטל על עצמו את ההדפסה על מנת ליישם את רצון קדשו, ובד בבד להסיר את העול מכתפי הרבי.

אם בכל השנים שקדמו לכך הייתה הדפסת ספרי חסידות כרוכה במאמצים אדירים, ביגיעה רבה ובאינספור מניעות ועיכובים – מאז פרש ר' זלמן את חסותו על כל הדפסת ספרי חסידות באשר הם, התחוללה מהפכה אדירה בתחום שהיה כה יקר בעינינו הרבי.

שיטפון אדיר של ספרי התורות של רבותינו נשיאינו למיניהם ומכמניהם, החלו לראות אור; בזה אחר זה הופיעו כותרים וספרים, סטים ובודדים, כמובן מאליהם.

כל ספרי רבותינו נשיאינו שיצאו לאור מאז היו במימונו המלא של ר' זלמן, למעט סדרת ספרי 'אור התורה' לצמח-צדק. הסיבה היא, כי בעת הוצאת סדרה זו לאור, לא רצה הרבי ליטול עליה הקדשות אלא מימן אותה בעצמו, באומרו: "דאס וויל איך ניט אוועק געבן" (את זה אינני רוצה למסור).

בהקשר זה מספר בנו ר' יצחק מאיר: לנוכח רצונו הקדוש של הרבי אשר ביקש לשאת בעצמו בהוצאות הדפסת 'אור התורה', אמר אבי לרבי כי הוא רוצה שתהיה לו הזכות בהדפסת כל ספרי רבותינו הקדושים. או אז הרשה לו הרבי להדפיס

אה! יש כאן עניינים עמוקים, כל-כך 'געשמאק' [=ערב] וכל-כך 'איידל' [=עדין] כמו שה'עולם'שע" אומרים שיכולים 'לפצל' שערה אחת לשתיים" ("שפאלטן א האר אויף צוויי").

מאז התחיל ר' ניסן ללמוד לעצמו 'אור התורה', ובכל פעם שהיה מגיע למקום שהצמח-צדק מציין מראה-מקום לאיזה עניין במדרש או בגמרא, היה מחפש את המקור בספרים.

על אותה 'יחידות' מספר גם הרה"ח הרב אברהם ברוך פּעוּזנער שליט"א (עורך ספרי 'חידושים וביאורים בש"ס' וכיום רב קהילת חב"ד בפאריז):

ר' ניסן סיפר שכשהרבי דיבר איתו ב'יחידות' על לימוד 'אור התורה', הרבי אמר שהספרים הללו נדפסו רק עכשיו לא מפני שעכשיו יש יותר כסף ויכולים להדפיס יותר – שהרי גם בדרות קודמים היה אפשר להדפיס ב'קופיר' [=שיכפול] וכדומה, ולא הדפיסו אז, כי עדיין לא הגיע הזמן לזה. רק עכשיו הגיע הזמן לזה, ולכן צריכים עכשיו ללמוד 'אור התורה'.

כהוראה לרבים מבקש הרבי בחורף תש"ג, בקשר עם מבצע "להקהיל קהילות בכל שבת ללמוד בהם תורה לרבים" – (שבת פרשת לך לך, י"ג מרחשון – התוועדות תש"ג כרך א' עמ' 336):

בכדי לאחד יחידו את הקהילות בכל מקום ומקום, כדאי – שנוסף לשיעורים הקבועים בתורה בכל מקום... ללמוד בכל קהילה פרשת השבוע... כולל גם עם [על-כל-פנים] מפרש אחד...מפרש בנגלה דתורה, ואחד בפנימיות התורה.

ובכדי לחסוך החיפוש – יש כבר מן המוכן דרושי חסידות מהצמח-צדק (ונדפסו ב'אור התורה') על ריבוי פסוקים מכל סדרה בתורה, כולל גם – פסוק הראשון ופסוק האחרון (שבזה יש חביבות מיוחדת בטבע הלומדים).

השם "אור התורה", הסביר הרבי בשנת תשמ"ז (התוועדות תשמ"ז כרך ב' עמ' 197) מדגיש את מעלת האור שהוא אור התורה, שלא בערך לשאר ענייני אור ("אור הנר, אור האבוקה, אור המדורה, אור הלבנה, אור השמש, אור שבעת הימים, עד לאור דלעת-דלבו"א "שבעתיים כאור שבעת הימים...").

"ה' מנחם אב - היום אשר בו סיים כ"ק אדמו"ר שליט"א אמירת קדיש דשנת האבלות אחרי אמו הרבנית הצדקנית עליה השלום, ו' מנחם אב - יום החודש של הסתלקותה".

ושבו בחורף תשכ"ו נדפס כרך רביעי בסדרת אור התורה דברים, ושם נחתם תאריך ה"פתח דבר": "כח טבת, ה'תשכ"ו" - כ"ח טבת הוא, כידוע, יום הולדתה של אמו הרבנית הצדקנית מרת חנה עליה השלום.

כך גם התאריכים הבאים: י"א ניסן (יום הולדתו), כ"ה אדר (יום הולדת הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא), י"ג אייר (יום פטירת אחיו ר' ישראל ארי' לייב), כ"ף מנחם-אב (יום פטירת אביו) וכו' - כל התאריכים הללו מופיעים ב"פתח דבר" לספרי אור התורה...

הכרך הראשון של 'אור התורה' בהוצאת קה"ת נדפס עוד בחיי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ - בחודש טבת תש"י (ב'פתח דבר': כ"ד טבת). כבר שנה קודם לכן, בג' טבת תש"ט (אגרות קודש כרך ג' עמ' ל) מתנצל הרבי, כי "מרוב הטרדות" אין באפשרותו לענות עתה על כל השאלות, "וביחוד בהגהה והכנה לדפוס של ספר שמות של הצמח צדק בדוגמת אור התורה על ספר בראשית אבל בהוספת איזה הערות ומראי מקומות".

בהקדמתו לכרך הראשון כתב הרבי, בין היתר: ע"פ [=על-פי] הוראת כ"ק מו"ח [מורי וחמי] אדמו"ר שליט"א, הננו מוציאים לאור הדפוס בפעם הראשונה את רשימות ודרושי כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" על ספר שמות.

לא כאן המקום לתאר בארוכה את הכתבים - בתורת החסידות - אשר השאיר אחריו כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק", ואביא רק איזה פרטים מה שנוגע להכת"י [=להכתביידי] הנדפסים בכרך זה.

מתי נכתבו - לא יכולתי לברר. אבל בכמה מקומות בהם מובא הלקוטי תורה, וא"כ [=ואם כן] זמן דרושים אלו עכ"פ [=על-כל-פנים] מאוחר לשנת תר"ז תר"ח, שאז נדפס הלקו"ת בפעם הראשונה... הכתבים שנדפסו בכרך זה נכתבו בזמנים שונים ויש בהם ציונים וענינים אשר, לכאורה, כבר הובאו ונתבארו במק"א [=במקומות אחרים] בספר זה עצמו, ובפרט, מצוי זה באלו הדרושים שנעתקו

קונטרס שיצא לאור בקשר ללימוד הלכות בית הבחירה - אשר בראשיתו נוסף מאמר 'בנין מקדש' מתוך הספר 'דרך מצוותיך', מצילום גוף כתב יד קודשו של הרבי הצמח צדק. לימים, הייתה לו הזכות להדפיס ספרים רבים נוספים של הצמח צדק, מלבד 'אור התורה'.

לזיכרון המשפחה

על הקשר האישי המיוחד של הרבי לספרי 'אור התורה' ניתן אולי ללמוד גם מהעובדה הבאה: בקיץ תשכ"ה נדפס הכרך השני בסדרת 'אור התורה' דברים (חלק שני: עקב-תבוא), וב"פתח דבר" הופיעה פסיקה שאינה כל כך שגרתית: "באשר כרך זה מופיע בסמיכות לימי ה'ו' מנחם אב, מדפיסים אנו בזה, בתחילת הספר, מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א מימים הנ"ל". במכתב הנזכר מדובר על ביאת המשיח ותחיית המתים בהקשר עם ה' מנחם אב - "והרי היום - הוא יום הסתלקותו של האריז"ל החי". אך מה הקשר לה'ו' מנחם-אב תשכ"ה? - בהערה 5 (ב"פתח דבר") נאמר:

מביכער שונים.

בכל זה לא השמטנו מאומה. ובטח ימצא הלומד המעיין חידוש גם בביאור הענין בפעם השני'.

לע"ע [=לעת עתה], לא נמצא תח"י [=תחת ידי] גוף הכתיב יד קדש מהנ"ל, כי אם העתקות. ומכמה דרושים – רק העתקה אחת. ולכן אין לתמוה אם, לאחר ההגהה המרובה שהשתדלנו בה, ימצא הלומד טעויות, ובפרט בציוני העמודים וכיו"ב.

...כמו בשאר הוצאותינו ציינתי גם כאן איזה מראי מקומות והערות בשולי הגליון.

בשנת תשכ"א נדפס במהדורה חדשה אור התורה – שמות, ולאחרי שהעתיקו את הקדמת הרבי הוסיפו:

"מתאים להקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א הנ"ל, הננו מו"ל כעת – בכרך הנוכחי – הרשימות ודרושי כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" על פרשיות שמות, וארא, בא...".

ריבוי עצום ללא גוזמה!

ביום א' דחג הסוכות תשכ"ו, במהלך הסעודה ('המלך במסיבו' כרך א' עמ' קב"ק; תורת מנחם כרך מה עמ' 61), מדבר הרבי אודות הדפסת סידרת 'אור התורה', ומפליא את ה"עשירות" (רייכקייט) הרוחנית המצויה במאמרים שם, ומתבטא:

אפילו בריבוי ספרים בנגלה לא נמצאת "עשירות" כזו... גם ילד קטן יכול להיווכח בכך – שזהו כמו פירוש על החומש שבלול מריבוי ענינים בתלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי, מדרשים, ספרי וספרא קבלה ('עץ חיים' ו'פרי עץ חיים').

בהקשר זה ציין הרבי (ראה גם תורת מנחם – מנחם ציון כרך ב' עמ' 376) את מאמר רז"ל (סנהדרין כד, א) "בלולה במקרא... במשנה... בתלמוד" "בלול מכולם" (תוספות ד"ה לא – קידושין ל, א).

ועל המאמרים התבטא, כי סודם של המאמרים הם שאומרם הוא ה'צמח צדק', שענינו "דעת", ודעת הוא ענין האור [ומכאן אולי השם 'אור התורה' (הכותב)].

עוד אמר, כי דרשן יוכל להפיק משם חומר רב לדרשותיו, וסיים:

כאשר תסתיים הדפסת הסדרה, תיחשף לעין כל ה"עשירות" שבה, ובקלות יוכלו לקרב יהודים בכל העולם, להראות להם את אור התורה.

ושוב עולה הנושא בסעודת היום השני של חג הפסח תשכ"ז ('המלך במסיבו' שם עמ' קנא; 'תורת מנחם' כרך מט עמ' 329), אז מתבטא הרבי בהתייחסו ל'אור התורה': "הרי עתה יצאו לאור כמה ספרים!"; "יש שם עמקות גדולה וכו'", וכן "יש עוד כפליים ממה שכבר יצא לאור עד עתה על ספרי שמות ויקרא..."

הרבי הדגיש, כי מאמרים אלו מודפסים מכתב-יד יקודש (ולא משל מעתיקים)!

בהודמנות (בשנת תש"ל – 'המלך במסיבו' כרך ב' עמ' צג; תו"מ מנחם ציון ב' עמ' 377) שיתף הרבי ב"התלבטות" כיצד ובאיזה ספרים להדפיס את מאמרי החסידות שמתחילים ב"להבין" (ואינם באים בתור ביאור או המשך למאמרים שלפניהם). בחורף תשל"ד הכניס הרב אהרן חיתריק (ז"ל) לרבי רשימה מכל המאמרים שמתחילים ב"להבין", ושאל אולי כדאי להוציאם לאור. הרבי ענה בחיוב.

לימים, בשנת תשמ"ג, נדפס 'אור התורה על מאמרי רז"ל וענינים' ובו (עמ' עז ואילך) נדפסו כמה וכמה מאמרים עם דיבור המתחיל להבין [וראה בסופו (עמ' שסו ואילך) רשימת המאמרים ד"ה להבין שנדפסו בשאר ספרי אור התורה].

מי שעמל על ההדרת ספרי ה'אור התורה' היה הרה"ח ר' אהרן חיתריק [ובכרכים בודדים נטלו חלק ('בלחט"א) ר' יעקב שלמה גאלדבערג; ר' יהודה לייב גראנער; ר' אלי' מטוסוב; ר' אלכסנדר זיסקינד פיקארסקי; ר' גבריאל שפירא].

בשנת תש"ל אמר הרבי (תו"מ מנחם ציון כרך ב' עמ' 378; וראה המלך במסיבו כרך ב' עמ' פו): מקובל שהצמח צדק כתב בריבוי עצום, כ"ד אוס' אלפים בויגין! בתחילה חשבתי שזוהי גוזמה, אמנם עתה רואים את ריבוי הכמות של דרושי הצמח צדק, הן אלה שכבר נדפסו, והן – כמוות גדולה יותר – מה שצריכים עדיין להדפיס, כך שאין כאן גוזמה כלל! לגבי סגנון המאמרים באור התורה מסביר הרבי (שם עמ' 376; המ"ב עמ' פו) כי אלו מאמרים שנאמרו (מאידך, בדרך מצוותיך' הסגנון הוא של דברים שנכתבו)!

פרשת נח

תמים היה (ו,ט)

כל מי שנאמר בו היה – ראה עולם חדש (בראשית-רבה פ"ל,ה)

המבול פעל חידוש ושינוי עיקרי בעולם, כי אז התחיל התהליך של בירור וזיכוך העולם. כידוע, המבול בא לטהר את העולם, דהיינו ביטול היש לאין. והרי ביטול היש לאין הוא חידוש גדול יותר מפילו מבריאת שמים וארץ, שהיא יש מאין. וכפי שאמרו רז"ל (כתובות ה,א) "גדולים מעשה צדיקים (מיש לאין) יותר ממעשה שמים וארץ" (מאין ליש). פעולה זו הראשונה של "מעשה צדיקים" – זיכוך העולם מיש לאין – היתה עליידי נח שהיה "איש צדיק".

(ספר-השיחות תשמ"ט כרך א עמ' 31)

תמים היה בדרתיו (ו,ט)

בדורותיו: יש מרבותינו דורשים אותו לשבח – כלי-שכן שאילו היה בדור צדיקים, היה צדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי – לפי דורו היה צדיק, ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם (רש"י)

מי שהוא בבחינת 'צדיק' עלול לטעון שאין לו צורך בעשיית 'תיבה' כדי להישמר מה'מים הזידונים' של סדרות העולם-הזה, כי אצלו אין מלכתחילה ה'מים' הללו. לאדם כזה מכוונת ההוראה מהפירוש הראשון: אף נח היה צדיק, ובכל זאת נצטוו להיכנס לתיבה. לאידך גיסא, אדם רגיל עלול לשאול: כיצד אוכל להינצל מ'המים הזידונים' עליידי הכניסה ל'תיבה', כלום אוכל להידמות לנח, שהיה צדיק ותמים? לפיכך באה ההוראה מהפירוש השני: נח היה צדיק בשם המושאל בלבד, ודרגה זו של צדיק היא בהישג ידו של כל אדם.

(ליקוטי שיחות כרך ה עמ' 280)

* * *

כיצד אפשר לומר "אילו היה בדורו של אברהם", והלוא נח אכן חי בדורו של אברהם חמישים ושמונה שנה?! כסימנו הידוע של האבן-עזרא (כאן): "אברהם אבינו בן נ"ח כאשר מת נח". ההסבר הוא, שעד יציאת אברהם מחרן, בהיותו בן שבעים וחמש שנה, לא היתה צדקתו של אברהם ידועה לבני דורו (ראה רש"י להלן יב,א). לכן לא שייך לומר שלגבי אברהם לא היה נח נחשב לכולם, כי העולם ידע אז רק מגדולתו של נח ולא מגדולתו של אברהם. רק לאחר מיתתו של נח, כאשר נתפרסם טיבו של אברהם בעולם, אז אפשר לשאול עד כמה היה נחשב לגבי אברהם.

(משיחת מוצאי שבת-קודש פרשת נח תש"מ)

* * *

בני דורו של נח היו רשעים גדולים, כנאמר בסוף פרשת בראשית, ונח לא היה יכול לתקנם ולהעלותם. ולא זו בלבד, אלא שהם מצעו ממנו להתחזק בעבודת ה' ולהתעלות בצדקתו. כדוגמת אדם הנמצא למעלה ומושך בחבל משא כבד מלמטה – ככל שהמשא כבד יותר, נרתע האדם יותר לאחוריו וכמעט שנופל. לכן

היה נח זקוק לסעד לתומכו (כפירוש רש"י להלן). לעומת זאת, בני דורו של אברהם לא היו רעים כל כך. לכן היה אברהם יכול להעלותם ולהכניסם תחת כנפי השכינה, כנאמר (בראשית יב), "ואת הנפש אשר עשו בחרן". וגם עבודת ה' של אברהם עצמו, מאחר שלא היתה לו מניעה מצד אנשי דורו, היתה בדרגה נעלית, והוא לא נזקק לסעד ותמיכה, אלא התחזק והוסיף בצדקותו, בכוחות עצמו.

לפי האמור יוצא, שגם אם נפרש את תיבת "לדורותיו" לגנאי, היה נח צדיק תמים. וכך היא כוונת הדברים: "לפי דורו היה צדיק" – בהתחשב עם רשעתם הגדולה של בני דורו הגיע נח לשיא יכולתו בצדקות ובתמימות; "ואילו היה בדורו של אברהם" לא היה צדקותו של עכשיו נחשבת לכלום. אבל אם היה בדורו של אברהם היה אף נח מתחזק והולך בצדקותו, לבדו, ממש כמו אברהם אבינו.

(אוריתורה פרשת נח דף ו עמ' א)

* * *

אמר רבי יוחנן – בדורותיו, ולא בדורות אחרים. ורש"לקיש אמר – בדורותיו, כל שכן בדורות אחרים (אילו היה בדורות אחרים היה צדיק יותר, רש"י) (סנהדרין קח)

רש"לקיש דווקא מהפך בזכותו של נח, כי יש קשר מסוים בין דרגת רש"לקיש לדרגת נח. וסימנך: "ריש לקיש" בגימטרייה תתק"ן (950), כמספר שני חיי נח, ככתוב (לקמן ט) "ויהי כל ימי נח תשע מאות שנה וחמישים שנה וימת".

(ליקוטי לוייצחק חלק א פרשת נח עמ' כ"ג)

עשה לך תבת עצי גפר... וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר (וי,ד)

רו"ל אמרו על חטאם של בני עלי (ראש השנה יח) "בזבח ובמנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר בתורה ובגמילות חסדים".

זהו "וכפרת אותה מבית ומחוץ בכופר": "כופר" – מלשון כפרה. "מבית" – לימוד התורה, "ומחוץ" – גמילות חסדים. עליידי לימוד התורה וגמילות חסדים מתכפרים החטאים.

(אוריתורה בראשית כרך ג, דף תריד עמ' א)

* * *

גופר מורה על בחינת הגבורות, כי "גפר" בגימטרייה "בינה גבורה" (238) (גם ספירת 'בינה' נמצאת בקו השמאל המורה על גבורות. כידוע מחולקות עשר הספירות לפי קווים, ואז חכמה, חסד נצח – מימין; בינה, גבורה, הוד – משמאל; ודעת, תפארת ויסוד – באמצע).

כופר – הוא בחינת חסדים, כי עניין הכופר הוא לטוח את התיבה כדי להגן על יושביה, והרי זה בחינת חסד.

"וכפרת אותה מבית ומחוץ בכופר" – הגבורות צריכות להיות בין שתי בחינות של חסדים ("מבית ומחוץ"), כדי שיומתקו הדינים. וכפי שמצינו באבותינו: יצחק, אשר מידתו גבורה, היה בין אברהם, שמידתו חסד, ובין יעקב, שמידתו תפארת הנוטה לחסד.

(ליקוטי לוייצחק, אגרות – ממכתב ערב ראש השנה ה'תרצ"א עמ' ריא)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת נח

א' במרחשוון – ב' דראש-חודש

[להשלים את התפילה החסרה. כמובן – ללא הזכרת 'יעלה ויבוא'].

יום שישי

ז' במרחשוון

יום חמישי בלילה – אור ליום שישי. בתפילת ערבית הערב, מתחילים בארץ-ישראל לשאול 'טל ומטר' בברכת השנים⁷. בן ארץ-ישראל הנמצא בחוץ-לארץ, וכן חו"ל הנמצא בארץ-ישראל – כל אחד מהם ישאל כבני הארץ שנמצא בה⁸. אם התחיל לשאול בארץ-ישראל בז' במרחשוון ואחר-כך יצא לחו"ל, ממשיך לשאול כבני ארץ-ישראל; אך אם נעשה שליח ציבור – ישאל בחזרת-הש"ץ כבני חו"ל⁹.

אין מפסיקים כדי להכריז 'טל ומטר' לפני תפילת שמונה-עשרה¹⁰.

שכח 'טל ומטר'¹¹ ונזכר בתוך הברכה, קודם

שחרית: יעלה ויבוא, חצי הלל, שיר-שלי-יום, ברכי נפשי, קדיש תוּם. מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת נח, מניחים את ספר-התורה השני על הבימה ואומרים קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר: "וביום השבת... ובראשי חדשיכם... ונסכו". הגבהה וגלילה.

הפטרה: "השמים כסאי" (ישעיהו ס"ו)¹, ובסופה חוזרים שוב את הפסוק "והיה מדי חודש", כנדפס. קרא הפטרה אחרת – קורא אחריה 'השמים כסאי', ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה².

אין אומרים 'אב הרחמים'. מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת שבת' לא יצא³.

יום התוועדות⁴.

מנחה: בקריאת התורה בפרשת 'לך-לך', במנחת שבת, וכן בימי שני וחמישי, קוראים לעליית 'לוי' עד 'והקנעני אז בארץ'; ולישראל: "וירא ה' אל אברם... וחיתה נפשי בגלך"⁵.

אין אומרים פסוקי 'צדקתך'.

שכח 'יעלה ויבוא' במנחה, ונזכר בערבית של מוצאי-ראש-חודש – מתפלל שתיים, הראשונה לערבית, והשניה בתורת 'תפילת נדבה' דווקא⁶

(1) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

(2) לוח כולל-חב"ד.

(3) שם. המקורות ופרטים בזה (לא כולם ככתוב שם) הובאו ב'התקשרות' גיליון תקי"ז עמ' 15.

(4) היום-יום, ל' ניסן.

(5) ספר-המנהגים עמ' 14. לוח כולל-חב"ד. הטעם הוא, כנראה, כדי להתחיל ולסיים בדבר טוב (רמ"א ס"ס קלח. ועיין שערי-אפרים שער ז' ס"ז ונו"כ).

(6) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדה"ז ס' קח ס"ז. בתפילה הראשונה

יאמר 'אתה חוננתנו', אבל לא בשנייה (שם סט"ז).

(7) שו"ע אדה"ז ס' קיז ס"א.

(8) והוסיף על כך הרבי: "[ולכאורה: 1) יש לצרף לפסק-דין זה גם העניין ד'לא תתגודדו'. 2) צריך-עיון גדול מפני מה לא פסקו שבדעתו לחזור – במשך ימי הגשמים – ישאל מטר ב'שומע תפילה' כיחיד. ויש לעיין בברכייוסף, ואינו תחתי-יד]" (מתוך מענה שנדפס בלקוטי שיחות כרך יט עמ' 464, שערי הל' ומנהג או"ח ח"א ס' ע = שלחן מנחם (או"ח) ח"א ס' עז. וב'התקשרות' גיליון תרמ"ד עמ' 18 נסמן לאחרונים העוסקים בזה).

(9) ברכייוסף רוב האחרונים לשו"ע או"ח ס' קיז. קצות-השולחן ס"כא ס"ג.

(10) לוח כולל-חב"ד. אבל יש לטפוח על השולחן כדי להזכיר זאת לציבור (כנהוג בראש-חודש, ראה בגיליון 'התקשרות' הקודם; ובקל-יומור מזה, שהרי שאלת הגשמים מעכבת, משא"כ יעלה ויבוא בליל ר"ח). ואכן מסר הרה"ח ר"ל ש' גרונר, שלמיטב זכרונו, פעם שאל אותו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו למה לא טפחו על השולחן להזכיר אמירת 'טל ומטר'.

(11) מכאן ואילך על-פי שו"ע אדה"ז ס' קיז ס"ד, לוח כולל-

שכח 'טל ומטר' ונזכר כשהגיע זמן התפילה הבאה, מתפלל בתפילה הבאה פעמיים שמונה עשרה: הראשונה לחובת התפילה הנוכחית, והשנייה כתשלומין לתפילה הקודמת. אולם אם נזכר אחר מנחת ערב־שבת, לא יתפלל בערבית של שבת שתיים. המסופק אם שאל 'טל ומטר' – עד מלאות שלושים יום מהיום¹⁴ [עד ערבית אור לז' כסלו]¹⁵ ולא עד בכלל], דינו כמי ששכח לאומר¹⁶.

השולחן ס' כא בבדי השולחן ס"ק ה כתב שאם סיים תפילתו וחוזר לראש, ה"ה ממש כמתחיל תפילה חדשה וצריך להמתין כדי הילוך ד"א, ולכן פסק (גם בפנים שם) שאז יתחיל מ"אדני שפתי תפתח". אבל להלן (משנה אחרונה?) בבדי השולחן ס"ס עח הביא מהשע"ת ס' תכב ס"ק ג מס' שלמי חגיגה ע"פ הריטב"א, שגם מי שסיים לומר תחנונים וחוזר לראש התפילה, א"צ לומר פסוק זה, ונשאר בצ"ע.

14) אף הש"ץ אינו מוחזק עד ל' יום, ראה 'לקט ציונים והערות' לשו"ע אדה"ז ס' קיד ס"ו ס' י.

15) השנה, שחודש שוון הוא 'מלא', בן ל' יום.

16) על-פי שו"ע אדה"ז ס' קיד ס"י, שערי תשובה הנ"ל בשם הריטב"א, וקצות השולחן ס' כא ס"ו.

ה"ה של סיום הברכה, חוזר ל"ותן טל ומטר" וממשיך כסדר. נזכר אחר שאמר ה"ה שם, מסיים הברכה ואומר "ותן טל ומטר לברכה" קודם "תקע בשופר"¹². נזכר לאחר שהתחיל "תקע", יאמר זאת בברכת "שמע קולנו", לפני "כי אתה שומע". שכח גם שם, ונזכר אחר ה' של סיום הברכה, יסיים החתימה ויאמר זאת שם. נזכר לאחר שהחל "רצה", חוזר ל"ברך עלינו" (אם נזכר לאחר שאמר שם ה' של סיום ברכת 'רצה' ואילך, יאמר "למדני חוקיך" ויחזור ל"ברך עלינו"). נזכר לאחר שסיים "יהיו לרצון" האחרון, חוזר לראש התפילה¹³.

חב"ד, קצות השולחן ס' מזו בבדי השולחן ס"ק ז, והמבואר בפרטות בענין 'למדני חוקיך' בהתקשרות גיליון ת"ת עמ' 16 [בשינויים ממש"כ בשנים שלפני גיליון הנ"ל].

12) קצות השולחן ס' כא ס"ט, דלא כערך השולחן ס' קז ס"ו.

13) בשערי תשובה שם כ' בשם הריטב"א שכאשר חוזר לראש התפילה אין צריך לומר "אדני שפתי תפתח" (ובערך השולחן ס"ח תמה ע"ז, שהרי תיקנו לומר פסוק זה קודם התפילה, ועתה הברכות מפסיקות בינו לבין הפסוק, והן כבר בטלו. אבל ראה הנסמן בס' אשי ישראל פל"ט הע' מד, שלא בטלו לגמרי). ובקצות:

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש